

หมาก (Betel nut)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Areca catechu* Linn.

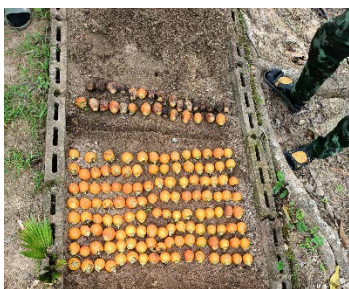
หมากเป็นพืชที่คนไทยรู้จักกันมาช้านาน เนื่องจากในอดีตคนไทยนิยมกินหมากตั้งแต่เจ้านายถึงชาวบ้านธรรมดา มักมีเซียนหมากไว้รับแขกผู้มาเยี่ยมเยือน ปัจจุบันคนนิยมกินหมากกลดน้อยลง แต่หมากเปลี่ยนเข้าไปมีบทบาทในเชิงอุตสาหกรรมหลายชนิด มีการส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ หมากจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่น่าสนใจ ปลูกง่าย การปฏิบัติดูแลรักษาไม่ยุ่งยาก โรคแมลงรบกวนน้อย ลงทุนไม่สูง ทำรายได้สม่ำเสมอต่อเนื่องเป็นเวลานานนับสิบปี โดยแนะนำให้ปลูกในลักษณะผสมผสานร่วมกับพืชเศรษฐกิจอื่นเพื่อเสริมรายได้

การเพาะชำ

1. การเก็บเกี่ยว ผลพันธุ์ที่ใช้จะต้องเป็นผลหมากแก่หรือหมากสุก ที่สุกบนต้น อายุประมาณ 7-9 เดือน เก็บผลที่มีสีเหลืองจัด ใกล้จะร่วงจากต้น นำไปเพาะ

2. การเพาะผลพันธุ์ ควรเพาะในแปลงหรือเพาะในถุงก็ได้ ดินที่ใช้เพาะควรเป็นดินร่วนปนทราย ดินทราย หรือดินที่มีส่วนผสมของขี้เถ้าแกลบ วางผลหมากให้นอนหรือให้หัวผลอยู่ด้านบน ในทิศทางเดียวกันให้เต็มพื้นที่ แล้วควรกลบด้วยดิน หรือวัสดุที่ใช้เพาะให้มีดินผลหมาก แล้วรดน้ำให้ชุ่มทุกวัน หลังจากเพาะแล้วประมาณ 1-2 เดือน ผลหมากก็จะงอกหน่อขึ้นมา

3. การชำ ในแปลง ควรเป็นดินเหนียวหรือดินร่วนที่มีการระบายน้ำได้ดี ขนาดแปลงกว้างประมาณ 1 เมตร วางขาระยะ 20x20 เซนติเมตร ในถุงพลาสติก ใช้ถุงชำขนาด 5x7 นิ้ว หรือใหญ่กว่า เจาะรูที่ก้นถุง 4-8 รู ใช้ดินร่วน หรือดินผสมที่มีปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก หลังจากชำแล้วกลบดินให้มีดินผลหมาก ในช่วงแรกควรมีการพรางแสง แล้วค่อย ๆ ลดการพรางแสงลงจนหน่อหมากได้รับแสงเต็มที่ มีการให้น้ำทุก 1-2 วัน

4. การคัดเลือกต้นกล้าที่ได้คุณภาพ หน่อหมากมีอายุประมาณ 6-8 เดือน หรือ 4-6 ใบ ต้นแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่มีโรคและแมลงเข้าทำลาย

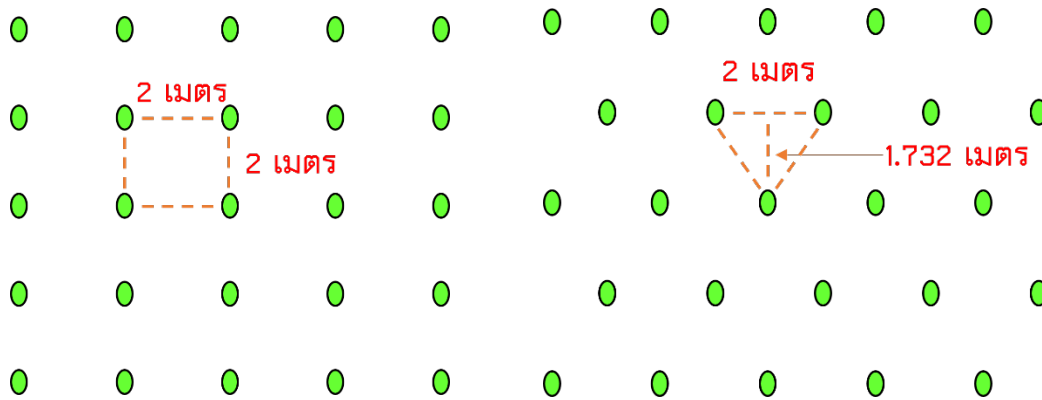

การปฏิบัติก่อนการปลูกหมาก

1. การเลือกพื้นที่ปลูก ควรเป็นดินร่วน ดินตะกอน หรือดินเหนียว ที่มีการระบายน้ำดี น้ำไม่ขัง มีอินทรีย์วัตถุ และความอุดมสมบูรณ์สูง หน้าดินลึก มีปริมาณน้ำฝนเพียงพอ มีแหล่งน้ำ อุณหภูมิไม่สูงเกินไป
2. การเตรียมพื้นที่ปลูก ควรไถ และพรวนดิน อย่างน้อย 2 ครั้ง มีการเก็บเศษไม้ ตอไม้ทำลาย เพื่อป้องกันปลวก หรือศัตรูพืชที่จะทำลายหน่อหมากที่นำไปปลูก ถ้าเป็นพื้นที่น้ำขังควรมีการยกทรง หรือระบายน้ำออก

3. การเตรียมหลุมปลูก ขุดหลุมขนาด 50x50x50 เซนติเมตร แต่ถ้าดินมีความอุดมสมบูรณ์สูงอาจขุดหลุมให้เล็กกว่านี้ก็ได้ ในการกลบดินลงหลุมควรจะใช้ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยหินฟอสเฟส คลุกเคล้าให้เข้ากับดินแล้วใส่ลงในหลุม ก่อนกลบหลุมหากาบมะพร้าวมารองก้นหลุม 1-2 ชั้น เพื่อช่วยเก็บความชื้นในช่วงหน้าแล้ง

4. การปลูก ช่วงที่เหมาะสมสำหรับการปลูกหมาก คือในช่วงต้นฤดูฝน หลังจากที่ฝนตกหนักลงมาแล้ว 1-2 ครั้ง ขุดหลุมขนาดประมาณ 50x50x50 เซนติเมตร วางต้นกล้าให้ตั้งตรง และระดับด้านบนของผลให้อยู่ในระดับผิวดิน กลบดินให้แน่น ปักไม้ใช้เชือกผูกหน่อยึดกับหลักให้แน่นกันลมโยก แล้วรดน้ำให้ชุ่ม แต่ถ้ามีแดดจัดเกินไปควรทำร่มให้แก่ต้นหมากที่ปลูกในระยะแรก

ก. ปลูกแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส
(จะได้ 400 ต้น/ไร่)

ข. ปลูกแบบสามเหลี่ยมด้านเท่า
(จะได้ 461 ต้น/ไร่)

5. การให้น้ำ ส่วนใหญ่ปลูกโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก แต่หากฝนทิ้งช่วงนาน หมากเล็กควรให้น้ำ 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ หมากโต ตกผลแล้ว ควรให้น้ำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง การให้น้ำแต่ละครั้งควรให้น้ำให้ชุ่มทั่วแปลง แต่ถ้าเป็นหมากที่ปลูกโดยการยกร่อง ถ้าระดับน้ำในร่องสวนสูงพอ คือต่ำกว่าสันร่องประมาณ 50 เซนติเมตร อาจให้น้ำน้อยกว่าในที่ราบ

6. การให้ปุ๋ย ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด เป็นต้น ควรใส่ปีละ 1-2 ครั้ง อัตรา 800-5,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี ปุ๋ยเคมี เช่นสูตร 13-13-21, 15-15-15, 16-16-16 เป็นต้น อัตราที่ใช้ขึ้นอยู่กับอายุของหมาก ถ้าเป็นหมากที่ตกผลแล้วควรใช้อัตรา 200-400 กิโลกรัม/ไร่/ปี ใส่ปีละ 2-3 ครั้ง การใส่ปุ๋ยอาจใส่บริเวณรอบโคนต้น หรือใส่ระหว่างแถวหมาก แล้วพรวนดินกลบปุ๋ย

7. การควบคุมและกำจัดวัชพืช

การกำจัดวัชพืช ควรกำจัดวัชพืชให้แก่สวนหมากปีละ 3-4 ครั้ง

การคลุมโคน ในช่วงฤดูแล้งควรหาวัสดุคลุมดิน เช่น หญ้าแห้ง ฟางข้าว หรือปลูกพืชคลุมดิน เพื่อช่วยลดการขาดน้ำ และเพิ่มอินทรีย์วัตถุ แต่ถ้าเป็นสวนที่ปลูกโดยการยกร่องควรลอกเลนในร่องขึ้นมากลบบนสันร่องให้ทั่วรวมทั้งที่โคนหมากด้วย

การป้องกันการไหม้ของลำต้น เมื่อหมากอายุย่างเข้า 2 ปี จะเริ่มมีลำต้น คือกาบใบที่หุ้มอยู่หลุดออกไป ลำต้นในช่วงนั้นจะไม่มีอะไรห่อหุ้ม และมีสีเขียวอยู่ เมื่อโดนแสงแดดจัด จะทำให้เกิดอาการไหม้ ควรป้องกันโดยการใช้กาบหมาก ใบหมาก หรือวัสดุอื่น ๆ มาหุ้มไว้

การป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์

เรียงเรียงโดย นางสาวพันธ์ทิพย์ มีสถิต
นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร